

Il. 1. Sala Czerwona w ratuszu gdańskim. Widok wg sztychu J. C. Schultza.

WŁADYSŁAW TOMKIEWICZ

„ALEGORIA HANDLU GDAŃSKIEGO” IZAACA VAN DEM BLOCKE¹

Ocalałe z pożogi wojennej malowidło Izaaka van dem Blocke pomyślane zostało jako główna część dekoracji stropu ratuszowej sali obrad; miało być ono widowym symbolem modnego wówczas sloganu, głoszącego, że Gdańsk jest Wenecją Północy.

Hasło to, przyjęte w Gdańsku pod sam koniec XVI w., początek swój wzięło z dwóch źródeł: z bezpośredniego nawiązania wówczas stosunków handlowych i kulturalnych między Gdańskiem i państwami włoskimi, oraz ze specyficznych warunków, jakie pod koniec wieku zapanowały nad Bałtykiem.

Na skutek katastrofalnego nieurodzaju, jaki całe niemal Włochy dotknął w ciągu pięciolecia 1586—1590, do portów tamtejszych zaczęło masowo dopływać zboże

z północy. Agenci państw włoskich rozpoczynają wówczas starania o import zboża polskiego via Gdańsk², które ostatecznie uwieńczono zostają pomyślnym skutkiem. Wśród agentów włoskich działających w Gdańsku niepoślednią rolę odegrał dyplomata wenecki Marco Ottoboni. Dzięki jego energii i wysiłkom w roku 1591 po raz pierwszy z portu gdańskiego wyruszyły okręty ze zbożem polskim nad Adriatyk.

Lody zostały przełamane — Gdańszczanie „odkryli” Włochy. Szereg kolejnych wypraw, podjętych na południe już nie tylko w celach handlowych, przyczynił się do zapoznania się elity gdańskiej z kulturą Odrodzenia, która właściwie dopiero teraz, a więc z wielkim opóźnieniem, dociera do naszego emporium³, czerpią-

¹ Artykuł niniejszy jest fragmentem przygotowywanej przez autora obszerniejszej pracy o malarstwie gdańskim ostatniej fazy Odrodzenia.

² O stosunkach gdańsko-weneckich mówią głównie dwie prace: Hirsch T., *Ueber den Handelsverkehr Danzigs mit den Italienischen Staaten zu Ende des XVI Jahrhunderts*, Neue Preussische Provinzial-Blätter IV, Königsberg 1847, oraz Boratyński L., *Przytyczek do dziejów pierwszych stosunków handlowych*

Gdańska z Włochami, a w szczególności z Wenecją, Kraków 1908, odbitka z t. LI Rozpraw Wydz. Hist. Filozof. A. U. Pierwsza z tych prac, oparta na materiałach gdańskich, sporo miejsca poświęca zagadnieniom kulturalnym, podczas gdy rozprawa Boratyńskiego, oparta na źródłach weneckich, zajmuje się wyłącznie sprawami handlowymi.

³ Hirsch, jw., s. 219.